

ISSN 2091-5187

SERVIS

ILMIY-AMALIY
JURNAL

№3

2026

SERVIS

ILMIY-AMALIY JURNAL 2026-yil, 3-soni

Muassis: Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

O‘zbekiston Matbuot va axborot agentligi tomonidan 2008-yil 31-dekabrda
0561-raqam bilan ro‘yxatga olingan.
O‘zR OAK Riyosatining 19.03.2017-y., 239/5-sonli qarori bilan e’tirof etilgan.

Tahririyat a’zolari:

Mas’ul kotib:

i.f.d., prof. M.Q.Pardayev

Muharrirlar:

i.f.d., dotsent F.A.Safarov
PhD, dotsent I.M.Pardayeva
PhD, I.Sh.Ernazarova

Texnik muharrir:

katta o‘qituvchi F.O.O‘roqov

Korrektor:

PhD, dotsent v.b.
T.I.Yahyoyev

Sahifalovchi:

PhD, dotsent v.b.
X.N.Ochilova

1 yilda 4 marotaba
chop etiladi.

**O‘zbekiston hududida
tarqatiladi.**

Tahririyat manzili:

140100, Samarqand shahar,
Amir Temur ko‘chasi, 9-uy,

tel.: +998(66)233-28-38,
+998(97)913-74-40

faks: +998(366)231-12-53
el.pochta:

samisiservis@mail.ru

Tahrir hay’ati raisi:

M.E.Po‘latov – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti rektori,
i.f.d., professor

Tahrir hay’ati raisi o‘rinbosari:

O.M.Pardayev – SamISI prorektori, iqtisod fanlari doktori,
professor

Tahrir hay’ati a’zolari:

M.M.Muxammedov – SamISI professori, iqtisod fanlari
doktori

D.R.Zaynalov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

O.M.Murtazayev – TDIUSF direktori, iqtisod fanlari doktori,
professor

M.R.Boltabayev – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

R.X.Ergashev – QarMII professori, iqtisod fanlari doktori

B.K.G‘oibnazarov – iqtisod fanlari doktori, professor

I.S.To‘xliyev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

K.B.Urazov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

D.H.Aslanova – iqtisod fanlari nomzodi, professor

Q.J.Mirzayev – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

B.I.Isroilov – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

G.M.Shodiyeva – SamISI professori v.b., iqtisod fanlari doktori

S.N.Toshnazarov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

R.N.Normaxmatov – SamISI professori, texnika fanlari doktori

A.Bektemirov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

M.T.Alimova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

Z.Dj.Adilova – TDIU professori, iqtisod fanlari doktori

Sh.O.Quvondiqov – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

L.N.Xalikova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

F.A.Safarov – SamISI dotsenti, iqtisod fanlari doktori

A.M.Karimova – SamISI professori, iqtisod fanlari doktori

I.B.Mattiyev – SamISI professori, pedagogika fanlari doktori

B.F.Boronov – SamISI professori v.b., iqtisod fanlari doktori

A.N.Xoliqulov – SamISI professori, iqtisod fanlari nomzodi

X.A.Raximov – SamISI dotsenti, PhD

S.A.Babanazarova – SamISI dotsenti, PhD

X.N.Ochilova – SamISI dotsenti v.b., PhD

I.R.Berdikulova – SamISI dotsenti v.b., PhD

A.Q.G‘apparov – SamISI dotsenti v.b., PhD

Зафаржон Толибжонович Вахобов Социально-экономические эффекты брендинга туристских дестинаций: модель оценки на примере Самарканда	153
Хасан Абдусайитович Рахимов Меҳмонхоналарнинг иқтисодий рақобатбардошлигини ошириш йўллари	161
Mohigul Ulug‘bekovna Shodiqulova Madaniy turizmni rivojlantirishda kichik biznes va mahalliy tadbirkorlikning o‘rni	164
Shaxnoza Shomurotovna Toshpulatova Mehmonxonalarning rivojlanish tarixi hamda “mehmonxona” tushunchasining ilmiy, nazariy va amaliy masalalari	169
MENEJMENT VA MARKETING	
Xilola Nematovna Ochilova Ilmiy kadrlar tayyorlash va ilm-fan sohasida boshqaruv samaradorligini oshirish yo‘llari	172
Mahliyo Islamovna Diyarova, Sanjar Abdulahodovich Rahimov Uy-joy qurilishini rivojlantirishning iqtisodiy boshqaruv mexanizmlarini takomillashtirish	179
MOLIYA, PUL MUOMALASI VA KREDIT	
Azim Qayumovich G‘apparov, Dostonbek Jo‘rabek o‘g‘li Qoplonov Ijtimoiy obyektlarda qurilish xizmatlarini moliyalashtirishning samaradorligini oshirish: nazariy va amaliy yondashuvlar	185
Abdunazar Narzullayevich Ibragimov Islom moliya tashkilotlarida buxgalteriya hisobini xalqaro standartlar asosida tashkil etish	189
BUHGALTERIYA HISOBI, IQTISODIY TAHLIL VA AUDIT	
Низомиддин Бегбутаевич Хўжабеков Консолидациялашган молиявий ҳисобот ва бизнес бирлашувларида кечиктирилган фойда солиғини МҲХС (IAS) 12 асосида тан олиш	197
Умар Худайбердиев Қўшилган қийматнинг шаклланиши ва мамлакат ялпи ички маҳсулот ҳажмининг кўпайиши	206
Ortiq Eshnazarovich Ernazarov Xizmat ko‘rsatish sohasini chiziqli ekonometrik modelashtirishda juft korrelyatsiya koeffitsiyentining ahamiyati	208
Bekniyoz Suvonov Moliyaviy hisobot tahlilini raqamli transformatsiya qilishning analitik imkoniyatlari	212
Bobir Kiyomidinovich Muftaydinov Korxonaning to‘lov qobiliyatini kompleks baholashda qo‘llaniladigan skoring usulining mazmuni	217
Хушвакт Мансурович Ёдгоров Дори воситалари саноати корхоналарида асосий ишлаб чиқариш харажатлари бухгалтерия ҳисоби ва таннархни аниқлаш тартиби	221
TA’LIM, KADRLAR TAYYORLASH VA PEDAGOGIKA	
Li Shan Research on the Impact of Teacher's Ethics and style on the Core Competitiveness of Universities	227
Kamoliddin Asomiddin o‘g‘li Jaxongirov Ta’lim turizmi bozorini rivojlantirishning xalqaro tajribasi va uni o‘zbekiston sharoitida qo‘llash imkoniyatlari	231
E’TIBORGA MOLIK MASALALAR	
Мамаюнус Қаршибаевич Пардаев Узоқ умр кўриш сирлари. Фарзанд тарбиялашдаги хатолар	236
Мамаюнус Пардаев, Фарход Набиев Манфаатлар тўқнашуви мазмуни ва турлари	238

хизматларни яхшилаш, мавсумий талабни ҳисобга олган ҳолда динамик нархлаш механизмларини қўллаш, рақобатчилар фаолиятини мунтазам мониторинг қилиш, меҳмонхона бренди ва корпоратив имижини ривожлантириш.

Меҳмонхоналарнинг иқтисодий рақобатбардошлиги кўп омилли тушунча бўлиб, уни таъминлаш фақат хизмат нархларини пасайтириш ёки моддий-техник базани яхшилаш билан чекланмайди. Рақобатбардош меҳмонхона мижозларга юқори қиймат ярата олиши, ўз харажатларини самарали бошқариши, бозордаги ўзгаришларга тез мослашиши ва инновацияларни мунтазам жорий этиши лозим.

Шунингдек, меҳмонхона корхоналари рақобатбардошлик стратегиясини ишлаб чиқишда бозор талабини, туристлар эҳтиёжини, рақобатчилар фаолиятини ва корхонанинг ички иқтисодий имкониятларини комплекс равишда баҳолаши зарур. Бундай ёндашув меҳмонхоналарнинг даромадлари ва рентабеллигини ошириш, мижозлар базасини кенгайтириш ҳамда бозорда барқарор мавқега эга бўлишини таъминлайди.

Х.Рахимов	Kh.Rakhimov
Способы повышения экономической конкурентоспособности отелей	Ways to increase the economic competitiveness of hotels
Аннотация.В данной статье рассматриваются теоретические и практические аспекты обеспечения экономической конкурентоспособности гостиничных предприятий. В условиях усиления конкуренции на рынке гостиничных услуг важными факторами повышения конкурентоспособности считаются улучшение качества услуг, внедрение современных информационных технологий, совершенствование ценовой политики, повышение квалификации персонала, усиление маркетинговой деятельности и формирование инновационных услуг, отвечающих потребностям клиентов. Также разработаны практические предложения и рекомендации по повышению экономической эффективности гостиничного бизнеса. Ключевые слова: гостиничный бизнес, туризм, конкурентоспособность, гостиничные услуги, качество обслуживания, маркетинг, инновации, цифровизация, ценовая политика, экономическая эффективность.	Abstract.This article discusses the theoretical and practical aspects of ensuring the economic competitiveness of hotel enterprises. In the context of increased competition in the hotel services market, improving the quality of services, introducing modern information technologies, improving pricing policy, improving staff training, strengthening marketing activities, and forming innovative services that meet customer needs are considered important factors for increasing competitiveness. Practical proposals and recommendations for increasing the economic efficiency of hotels are also developed. Keywords: hotel, tourism, competitiveness, hotel services, service quality, marketing, innovation, digitalization, pricing policy, economic efficiency.

Mohigul Ulug‘bekovnaShodiqulova – “Ipak Yo‘li” turizm va madaniy meros xalqaro universiteti o‘qituvchisi, mustaqil tadqiqotchi.

ORCID ID: 0009-0004-5723-4171

MADANIY TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA KICHIK BIZNES VA MAHALLIY TADBIRKORLIKNING O‘RNI

Annotatsiya. Mazkur maqolada O‘zbekistonda madaniy turizmni rivojlantirishda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning o‘rni hamda bog‘liqligi, milliy hunarmandchilik yo‘nalishlarining turistik jozibadorlikni oshirishdagi ahamiyati tadqiq etilgan. Shuningdek, hunarmandchilik faoliyatini qo‘llab-quvvatlashga qaratilgan davlat siyosati, yaratilayotgan imtiyozlar hamda ularning mahalliy tadbirkorlik va aholi bandligi hamda daromadlariga ta’siri milliy mahsulotlarni ichki va xalqaro bozorlarga olib chiqish hamda madaniy merosni saqlashga xizmat qilishi yoritilgan.

Kalit so‘zlar: madaniy turizm, kichik biznes, tadbirkorlik, milliy daromad, ishlab chiqarish, hunarmandchilik, amaliy san’at, yangi ish o‘rinlari

Kirish. Turizm sohasi XXI asrda iqtisodiyotning jadal rivojlanayotgan va ko‘p daromad keltirayotgan muhim sohalaridan biri hisoblanadi. Uning turli xil xizmat ko‘rsatish sohalarini o‘z ichiga olganligi, savdo va boshqa tarmoqlar bilan bog‘langanligi, bu industriyaning yanada kengayishi va sifatli xizmatlar tashkil qilinishiga sabab bo‘lmoqda. Bunda har bir turistik potentsialga ega bo‘lgan mamlakatning, mazkur hududda qaysi turdagi turistik resurs hamda, qaysi turizm turlari nisbatan yaxshi rivojlanganligi ustunlik qilishini inobatga olish lozim.

Bugungi kunda turizmda ko‘rsatiladigan xizmatlar yuqori daromadli va samarali ko‘rsatkichlarga ega bo‘lib, hozirda butun dunyo mamlakatlari yalpi ichki mahsuloti indeksiga sezilarli darajada hissa qo‘shmoqda. Bunda madaniy meros turizmi yo‘nalishi statistikasi tabiiyki doimiy yuqori o‘rinda turadi. Sayyohlar odatda, har bir tashrif chog‘ida mamlakatning madaniy va tarixiy merosi bilan bog‘liq obyektlar, ziyoratgohlar obidalar va yodgorliklarga bo‘lgan qiziqishlari yuqori darajada bo‘ladi, bu orqali ularda ayni mamlakat madaniyati hamda odatlari, tarixi va turmush tarzini o‘rganish maqsadi yotadi. Mazkur sabablar ayni sohaga va yo‘nalishga ko‘proq urg‘u berish va unda sifatli xizmatlar tizimini yaratishni talab qiladi.

Xalqaro ekspertlar va tajribalarga asoslangan holatda aytish mumkinki, turizmi rivojlanayotgan mamlakatlar miqyosida xizmatlar eksportiga bo‘lgan talab yuqori ko‘rsatkichlarga ega bo‘lishi hamda aholi bandligi oshishi, ularni ish bilan ta‘minlanishi, turli xil ishlab chiqarish yo‘nalishlarida faoliyat olib borishlari ko‘p kuzatiladigan holatdir. O‘zbekistonda ham madaniy turizmni yanada rivojlantirish va salmog‘ini ortirish uchun, milliy ishlab chiqarish va kichik biznes rivojlanishi jarayonini jadallashtirish hamda uning rolini oshirish alohida ahamiyatga egadir. U asosiy kuch sifatida sayyohlar uchun milliy hunarmandchilik, oilaviy mehmon uylari, milliy taomlar va xizmatlarni tashkil etishga, hududiy iqtisodiyotni yuksaltirishga va madaniy merosni saqlab qolishga xizmat qiladi.

So‘nggi yillar davomida prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev tomonidan turizm sohasini jadallashuvi va kompleks rivojlanishiga berilayotgan e‘tibor va qabul qilinayotgan bir qator qarorlar hamda yaratilayotgan imkoniyatlar bu sohada turistik biznesga va mahalliy ishlab chiqarishni sezilarli darajada oshishiga, tadbirkorlik bilan shug‘ullanish imkoniyatlarini ham kengaytirdi. Bunda turizm iqtisodiyotni diversifikatsiya qilish, yangi ish o‘rinlarini yaratish va aholi daromadlarini oshirishda muhim omil sifatida ta‘kidlangan{1}.

Bu orqali nafaqat turizm investitsion jozibadorlikning oshishi, milliy brend yaratish yoki uni ommalashtirish, shuningdek milliy va amaliy hunarmandchilikning rivojlanishi ham ko‘zda tutilgan. Natijada turizm biznesida faoliyat olib boradigan mahalliy tadbirkor kadrlar sonining ortishi va yaratilayotgan turli milliy mahsulotlarning nafaqat mamlakat yuzi sifatida shuningdek, milliy hunarmandchilikning nufuzi va sayyohlarning ularga bo‘lgan qiziqishini yanada oshishiga sabab bo‘ladi.

Mavzuga oid adabiyotlarning tahlili. Turizm kichik va o‘rta biznesni rivojlantirish orqali daromadlar ko‘rsatkichi yuqorilashi xizmatlar ko‘lami kengayishiga omil bo‘ladi. Ayniqsa, madaniy turizm rivoji uchun tadbirkorlikning rivojlanishi va yo‘lga qo‘yilishi, sohada iqtisodiyotning asosiy kuchi sifatida namoyon bo‘ladi. Tadbirkorlarga ko‘proq imkoniyat yaratilishi maqsadida davlat tomonidan ajratilgan subsidiya va soliq tizimidagi yengilliklar ham bunga yaqqol misol bo‘ladi. Kichik biznes rivojlanishi orqali turli mahsulotlar ishlab chiqariladi va bu mahalliy tadbirkorlikning asosidir.

A.Rasulov (2020) izlanishlarida, turizm tadbirkorlik faoliyatining muvaffaqiyatini iqtisodiy o‘rinish bilan bog‘laydi. Kichik va o‘rta biznesga yo‘naltirilgan dasturlar, investitsiya va iqtisodiy o‘rinish turizm tadbirkorlikni rivojlantirish uchun zarur bo‘lgan asosiy element ekanligiga urg‘u bergan{2}.

S.Tursunov (2017) tadqiqotida esa, turizmning ijtimoiy ta‘sirini va aholining turizmga bo‘lgan ehtiyojlarini o‘rganib, jamiyatda turizmga bo‘lgan qiziqishning oshishi natijasida yangi turistik yo‘nalishlar va xizmatlar paydo bo‘lishini ta‘kidlaydi{3}.

Xolmuhammedov. X (2018) tadqiqotida ta‘kidlaganidek, turizmni rivojlantirish uchun hukumat qo‘llab quvvatlovi, soliq imtiyozlari va investitsiya jalb qilishda ta‘sir etuvchi omillarni tahlil qilgan. Davlat tomonidan yaratilgan qulay sharoitlar va soliq tizimidagi yengilliklar, turizm biznesi rivojlanishi va investitsion muhitni yaxshilashi ta‘kidlangan{4}.

Mamlakatimizning barcha hududlarida turizmga ixtisoslashtirilgan mahsulotlar ishlab

chiqarish imkoniyatlari juda keng yoʻlga qoʻyilmoqda, yaʼni har bir viloyat bitta turdagi mahsulot ishlab chiqarish rivojlangan yoʻnalish boʻyicha ixtisoslashtirilgan, bu esa nafaqat mahsulotlar yaratilishi shuningdek ularning jozibadorligi va qiymatini oshiradi. Masalan, Namanganning Chust pichoqlari, Fargʻonada adras va atlas mahsulotlari, Buxoroning kashtachilik va zardoʻzlik yoʻnalishi, kulolchilik maktab va markazlari faoliyati, Samarqand viloyatining yogʻoch oʻymakorligi, ipakdan tayyorlanadigan mahsulotlar va qogʻoz ishlab chiqarish markazi nafaqat etnoturizm, shu bilan birga madaniy turizm rivoji va shu orqali yaratilgan mahsulotlar sotuvi esa mahalliy tadbirkorlikning faol tarzda yuqori natija koʻrsatishiga omil boʻladi.

2026-yilda hunarmandlar faoliyati yaxshi yoʻlga qoʻyilganligi va milliy anʼanalar, mahalliy ustalariga yaratilgan imkoniyatlar natijasida amaliy sanʼat namunalarimiz xalqaro darajada eʼtirof etildi va Samarqand shahri “Jahon hunarmandchilik shahri” maqomiga ega boʻldi [5].

Tadqiqot metodologiyasi. Maqolada tizimli tahlil, Oʻzbekiston Respublikasida turizm sohasi rivojida kichik biznes va tadbirkorlikning oʻrni, shuningdek statistik maʼlumotlar va berilgan bir qator takliflar tahlil qilingan.

Tahlil va natijalar. 2023 yil 12 iyundagi “Aholini hunarmandchilikka jalb qilish va hunarmandchilik faoliyatini rivojlantirish uchun qulay shart-sharoitlar yaratish chora-tadbirlari toʻgʻrisida” gi prezident farmoni xalq amaliy sanʼatini yangi bosqichga olib chiqish bilan birga, aholi daromadlarining oshishiga xizmat qildi.

Hunarmandchilik faoliyatining yoʻnalishlari amaldagi 34 tadan 43 taga koʻpaytirildi. “Xalq amaliy sanʼati ustalarining milliy katalogi” va “Turizm sohasida faoliyat yuritayotgan hunarmandlar reyestri” ga kiritilgan mazkur soha vakillari uchun preferensiyalar 2023-yil 1 iyundan 2025-yil 1 yanvargacha uzaytirildi.

Oilaviy tadbirkorlikni rivojlantirish dasturi doirasida 500 milliard soʻm miqdoridagi kasanachilik va hunarmandchilik loyihalariga ajratiladigan kreditlarning 70 foizi faoliyat loyihalarini moliyalashtirishga yoʻnaltiriladi [6].

1-jadval

Viloyatlarning qaysi turdagi hunarmandchilikga moslashganligi va ularning iqtisodiy salohiyati¹

Viloyat	Moslashgan asosiy hunarmandchilik yoʻnalishlari	Iqtisodiy xususiyati va daromad manbalari
Fargʻona	Rishton kulolchiligi, Margʻilon ipakchiligi (atlas, adras), Qoʻqon yogʻoch oʻymakorligi	Eksport salohiyati eng yuqori hududlardan biri. Mahsulotlar AQSh, Yevropa va BAAGA sotiladi.
Buxoro	Zardoʻzlik, zargarlik, gilamchilik, Gʻijduvon kulolchiligi, misgarlik	Turistlar oqimi hisobiga daromad juda yuqori. Bitta sifatli zardoʻzi toʻn yoki gilam bir necha ming dollargacha baholanadi.
Samarqand	Samarqand qogʻozi, kulolchilik, ipak gilam toʻqish, kashtachilik	Sayyohlik markazi boʻlgani sababli ichki va tashqi bozorda milliy esdalik sovgʻalariga talab yuqori.
Andijon	Shahrixon pichoqchiligi, doʻppichilik, qoʻgʻirchoqsozlik	Qoʻshni Qirgʻiziston va vodiydagi ichki bozor hisobiga doimiy va barqaror aylanma daromadga ega.
Namangan	Chust pichoqlari va doʻppilari, misgarlik	Kundalik turmushda ishlatiladigan Chust pichoqlari respublika boʻylab va MDH davlatlarida katta talabga ega.
Xorazm	Xiva gilamchiligi, yogʻoch oʻymakorligi (eshik va ustunlar), toʻquvchilik	“Ichon-Qalʼa”ga tashrif buyuruvechi xorijiy sayyohlar hisobiga mavsumiy daromadlar juda yuqori.

¹ Muallif tomonidan yigʻilgan maʼlumotlar asosida ishlangan

Surxondaryo	Boysun kashtachiligi (so‘zana), jundan gilam va kigiz to‘qish	Mahalliy xomashyo (jun, tabiiy bo‘yoq) arzonligi sababli sof foyda ulushi yuqori.
Toshkent sh.	Naqqoshlik, zamonaviy mebelsozlik, zargarlik, chinni mahsulotlari	Respublikada eng ko‘p hunarmand ro‘yxatga olingan hudud. Yirik shourumlar va ko‘rgazmalar hisobiga ichki savdo aylanmasi eng baland.
Qashqadaryo	Gilamchilik, milliy liboslar, charmchilik	Shahrisabz "Iroqi" kashtachiligi xorijliklar orasida brend hisoblanib, yuqori narxlanadi.
Navoiy	Nurota kashtachiligi, tosh yo‘nuvchilik	Nurota so‘zanalari o‘ziga xos dizayni bilan eksport bozorida qadrlanadi.
Jizzax va Sirdaryo	Savatchilik, kasanachilik, jun mahsulotlari	Asosan ichki bozor va kasanachilik loyihalari asosida barqaror daromad shakllanadi
Qoraqalpog‘iston	O‘tov jihozlari, milliy liboslar, bo‘yra to‘qish	O‘ziga xos ekologik va etno-turizm yo‘nalishida o‘tov yasash juda serdaromad hisoblanadi.

Birgina kulolchilik yoki do‘ppichilik bilan shug‘ullanuvchilar daromadi oyiga 5 milliondan 15 millionga teng, zardo‘zlik va keramik mahsulotlar esa ko‘rgazma va shartnomalar orqali 100 minglab dollargacha daromad olib kelsa, gilam va kashtachilikdan keladigan daromad 50-100 million so‘mdan oshadi{7}.

Hunarmandlar reyestriga kiritilganlar uchun yillik soliq stavkasi 100 million so‘mdan oshganlar uchun ham 50 % ga yengilliklar berildi. Ishlab chiqaruvchilar o‘z mahsulotlari tovar belgisi va brendini ro‘yxatdan o‘tkazishlari bepul tarzda amalga oshiriladi.{8}

Ishlab chiqarishda imkoniyatlar va resurslar yetarliligi ish unumdorligi, mahsulotlar ishlab chiqarish hajmining oshishi va daromadlarga ham o‘z ta‘sirini ko‘rsatadi.

Hunarmandchilik turlarining viloyatlar kesimida ixtisoslashuvi ham kichik biznes va ishlab chiqarish hajmi kengayishi va aynan bir yo‘nalish bo‘yicha faoliyat olib borish orqali, mahsulotlarning sifatiga, soniga hamda sotuviga ta‘sir qiladi.

Xulosa va takliflar. Xulosa qilib aytganda, madaniy turizmning rivojlanishi faqatgina sayyohlar bilan ishlashni emas, ularga xizmatlar ko‘rsatish sohasining ishlab chiqarish va mahalliy tadbirkorlik yo‘nalishlari bilan bog‘liqligini tahlillar ham ko‘rsatdi. Bunda bir qator faktorlar muhim rol o‘ynaydi. Ushbu yo‘nalishda mavjud potensial va imkoniyatlar inobatga olingan holda bir qator rejalarni amalga oshirish maqsadga muvofiq bo‘ladi.

Olib borilgan tahlillar asosida quyidagi taklif va tavsiyalar ishlab chiqildi:

- turizmdan kelgan daromadlar milliy iqtisodiyot rivojiga sezilarli darajada ijobiy ta‘sir ko‘rsatib, sarflangan mablag‘lar milliy iqtisodiyotga yo‘naltiriladi;
- yangi ish o‘rinlari yaratilishi orqali aholi bandligi ta‘minlanadi, bunda gidlik xizmati, oilaviy mehmonxonalar va milliy taomlar tayyorlaydigan oshxonalar faoliyati va o‘rni beqiyos;
- milliy mahsulotlar va qo‘l mehnati orqali yaratilgan buyumlar (kulolchilik, kashtachilik, gilamchilik) qiymati yuqoriligi sabab ularga bo‘lgan qiziqish oshishi hamda xaridlar ko‘payishi kuzatiladi;
- sayyohlar milliy hunarmandchilik, ustaxonalar va master klasslar jarayoniga bevosita qatnashish xoxishi tabiiyki doim yuqori suratda bo‘ladi, bu esa xalqning madaniyati va urf-odatlarini bilish va ma‘lumotga ega bo‘lish imkonini beradi;
- kulolchilik va yog‘och o‘ymakorligi mahsulotlari ayniqsa, turli laganlar, milliy uslubda yasalgan suvenirlar, milliylikni o‘zida aks ettiradigan kichik haykalchalar, ularning turli ko‘rinishdagi ranglari va bezak berilishi ham sayyohlarga o‘zgacha ruhda taasurot qoldirib, mahsulot sotib olinishiga katta hissa qo‘shadi.
- hozirda yurtimizda turizm mavsumiyligini inobatga oladigan bo‘lsak bir qator madaniy tadbirlar, hunarmandchilik festivallari, yarmarkalar yilning istagan davrida sayyohlarni o‘ziga jalb qilish kuchiga ega;

- turli platformalar yaratish va onlayn savdo orqali mahsulotlarimizni milliy brend ostida jahon bozoriga olib chiqish va nufuzini oshirishga erishish mumkin;
- shaharning tarixiy qismlarida “Hunarmandlar mahallasi” yoki “Hunarmandlar ko‘chalari” ni tashkil qilish va ayni hududlarda ixtisoslashtirilgan turistik mahsulotlar ishlab chiqarishini yo‘lga qo‘yish orqali turistik atmosferani va qadimiy muhitni jonlantirishga erishish mumkin.

Globallashuv davrida milliy urf-odatlar va o‘ziga xoslikni saqlash madaniy merosni asrashda muhim jarayon hisoblanadi.

Shu sabab, kichik biznes va hunarmandchilikka bo‘lgan e‘tibor, madaniy turizm rivoji uchun bir sabab bo‘lib qolmay, butun turizm sohasini ham harakatlantiruvchi iqtisodiy va madaniy kuch hisoblanadi. Yetarli resurs hamda imkoniyatlardan foydalanib, ishlab chiqarish sohasini stabil yo‘lga qo‘yish orqali iqtisodiyotning muhim bo‘g‘iniga aylanish va kichik biznesda faoliyat yuritish, keng ko‘lamda tovar ishlab chiqarish, milliy mahsulot sotuvi va aylanmasiga erishish orqali nafaqat foyda va daromad miqdori oshishi butun mamlakat turizm imijiga sezilarli darajada hissa qo‘shish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Mirziyoyev Sh.M. O‘zbekiston Respublikasi turizm sohasini rivojlantirishga oid nutq va farmonlar to‘plami. – T.: O‘zbekiston, 2021–2024 yillar
2. Rasulov, A. (2020). Turizm va kichik biznes: Iqtisodiy o‘rnatish va investitsiyalar. Samarkand : Development publishing.
3. Tursunov, S. (2017). Ijtimoiy omillar va turizmning rivojlanishiga ta’siri.
4. Xolmuhammedov, X. (2018). Turizm sanoatining iqtisodiy asoslari va investitsiya muhitining rivojlanishi. Tashkent: Economy press.
5. <https://www.uzdaily.uz/uz/samarqand-jahon-hunarmandchilik-shahri-maqomiga-ega-boldi/>
6. https://uza.uz/uz/posts/hunarmandchilik-yanada-rivojlanadi_499430
7. https://uza.uz/uz/posts/ozbek-milliy-hunarmandchiligini-dunyoga-tanitayotgan-oila_624031
8. <https://varan.uz/uz/hunarmandlar-uchun-imtiyoz-va-preferensiyalar/>

М.Шодикулова Роль малого бизнеса и местного предпринимательства в развитии культурного туризма	M.Shodikulova The role of small business and local entrepreneurship in the development of cultural tourism
Аннотация. В данной статье рассматриваются роль и значение малого бизнеса и частного предпринимательства в развитии культурного туризма в Узбекистане, а также важность национальных народных промыслов для повышения туристической привлекательности страны. Кроме того, анализируются меры государственной политики и механизмы стимулирования, направленные на поддержку сферы народных промыслов, их влияние на местное предпринимательство, занятость и доходы населения, а также их вклад в продвижение национальной продукции на внутренний и международный рынки и сохранение культурного наследия. Ключевые слова: культурный туризм, малый бизнес, предпринимательство, национальный доход, производство, мастерство, прикладное искусство, новые рабочие места.	Abstract. This article examines the role and significance of small business and private entrepreneurship in the development of cultural tourism in Uzbekistan, as well as the importance of national handicrafts in enhancing tourism appeal. It also highlights state policies and incentives designed to support the handicraft sector, their impact on local entrepreneurship, employment, and incomes, their contribution to bringing national products to domestic and international markets and preserving cultural heritage. Keywords: cultural tourism, small business, entrepreneurship, national income, production, craftsmanship, applied arts, new jobs.

ISSN 2091-5187

☞ “SERVIS” ☞

Jurnal Samarqand iqtisodiyot va servis instituti tahririyat
bo‘limida nashrga tayyorlandi.

08.09.2026 yilda terishga berildi. 25.09.2026 yilda bosishga ruxsat etildi. Ofset
bosma qog‘ozi. Qog‘oz bichimi 60x84_{1/8}. “Times” garniturasini. Ofset bosma usuli.
Shartli bosma tabog‘i 15,6. Hisob-nashriyot
tabog‘i 14,68. Adadi 100 nusxa. Buyurtma №0169A/26

Samarqand iqtisodiyot va servis institutining
matbaa bo‘limida chop etildi.
Litsenziya № 025316.
Reestr № X-119112.

Manzil: Samarqand shahri, Shoxruh ko‘chasi, 60-uy.

© Samarqand iqtisodiyot va servis instituti, 2026.